

Brief van Mies/Miek Keijzer

Utrecht 28 maart 1943

Beste Jeanne, Arie en kinderen,

Julie zullen wel raar opkijken, dat ik zo maar eens een brief schrijf. Maar het zit zo in elkaar. Er is deze week heel wat gebeurd maar alles is goed afgelopen. We zijn verleden week Zaterdag naar Ermelo gegaan en we hebben het daar reuze gezellig gehad met de f. Nu ben ik met Jan Maandagmorgen weer naar Utrecht gegaan, omdat we weer aan het werk moesten, maar Pa en Ma zijn nog gebleven.

Nu is het ergste dat er Maandagavond *net* een overval gedaan is, geheel onverwachts natuurlijk. Want ze waren daar net op visite en er was nog een kennis van die familie gekomen geen f., maar met dat al bij elkaar waren er 10 mensen met pa en ma er bij gerekend. En toen plotseling werd er om 10 uur 's avonds gebeld. Ze schrokken natuurlijk maar pa ging naar de keukendeur en deed die open en toen stond daar de burgemeester van Putten met zaklantaarn en pistool voor pa z'n neus. Eerst schrok pa wel maar had toen gauw zijn kalmte terug. Ze zeiden ook direct dat er joden hier in huis waren, ze waren met vier mensen. Ze liepen meteen door naar de kamer en daar zagen ze alle zitten. Ze hebben natuurlijk nog wel geprobeerd om te ontvluchten door 't raam maar ze hadden het huis omsingeld. Ze hebben natuurlijk de j. akelig behandeld. En ze hebben ook aan pa gevraagd waarom hij j. in huis genomen had. Maar pa vertelde het hoe, waarom en wanneer hij het huis verhuurd had. Maar ondertussen was het al bij twaalf en werden ze netjes allemaal aan elkaar geboeid, moeder net zo goed als pa. En allemaal netjes meegevoerd naar de eierhal in Putten die als politiebureau met cellen ingericht is tegenwoordig. Ze moesten helemaal lopen maar pa liep voorop vast geboeid aan die student die net die avond op bezoek was.

En moeder zat vast aan die oude mevrouw Staal. Ze hebben niet zo vlug gelopen, hoewel ze wel moesten maar pa vertikte het.

In de eierhal werden de j. in cellen gebracht maar pa en moe mochten daar lopen maar ze waren wel onder bewaking.

Die hele nacht hebben ze daar zo gezeten en de volgende ochtend werden ze verhoord, stuk voor stuk.

De j. zijn natuurlijk vastgehouden maar ze hebben onder hun verhoor telkens en telkens gezegd dat de fam. Keijzer absoluut geen schuld had. En toen pa en moe verhoord werden, hebben ze er ook niet om heen gedraaid wat maar gelukkig is geweest. Want 's middags moesten moeder met de burgemeester en Mevr. Staal in de auto terug. En moest zij (mevr St) aanwijzen wat van

haar en wat van moeder was. Ze heeft zo min mogelijk opgegeven, maar toen de marechassees kwamen om de boel weg te slepen hebben ze toch alles grotendeels weggeroofd. Pa is toen 's avonds losgelaten en moeder mocht die middag al daar blijven. Maar pa heeft moeten beloven dat zo iets nooit meer gedaan wordt. Het is alles zo plotseling en vlug gekomen, wij wisten het pas dinsdag avond. Toen pa losgelaten werd heeft hij ons direct gebeld. Wij schrokken natuurlijk wel erg, maar nu alles zo goed afgelopen is, zijn wij erg dankbaar. Gisteren ben ik er heen gegaan om de boel op te ruimen. Mat het is een ware ravage, de boel van ons is netjes blijven staan hoor.

De familie Staal + 2 kinderen zijn nu naar Westerborgh gebracht in Overijssel. Maar mevr. Hirsch is naar Arnhem gebracht want die moest nog verder verhoord worden. Een kind heeft nog kunnen vluchten, er is nog wel op geschoten maar niet geraakt. Nu zitten pa en moe weer netjes thuis, maar de schrik zit er wel in. Ik heb jullie nu geprobeerd een beetje duidelijk te maken wat er alzo gebeurd is. Het huis is weer helemaal vrij en we gaan het weer gauw schoonmaken. Nu geloof ik maar dat ik eens eindig. Jullie moeten maar eens een lange brief schrijven hoor.

Dag

Mies

Donderdag 1 april bestaat de zaak 30 jaar.

Brief van Grootvader Keijzer

Eerst de Brief van Mies lezen

Geliefde kinderen

Zoals je uit het schrijven van Mies kan bemerken, is er wel iets bijzonders gebeurd

Toen er om 10 uur 's avonds aan de keukendeur, die op de grendel zat, gebeld werd, en ik ging kijken wie dit kon zijn, sloeg mijn hart wel naar mijn keel, toe ik een grauw hoorde, wat "politie" betekende. Nu is het hier gedaan, dacht ik. "wie bet u? en bent u de bewoner van dit huis? Ik antwoordde "ik ben de eigenaar en ben hier voor een weekeind, maar wie bent U?" Ik ben de burgemeester van Putten". Het is hier Ermelo zeide ik. "Dat mag mij niet schelen, hier zijn joden in huis." En is op een veilige plaats gekomen.

Ik talmde wat en zei dat ik eerst wat licht moest maken en dat hij zich daarover dan maar moest overtuigen. Ik hoopte dat ze op de een of andere manier nog konden ontvluchten. Dit lukte echter niet, alleen het oudste kind een jongen van 15 jaar is er vandoor gegaan. (Verscheur dezen brief)

Allen moesten wij in de groote kamer blijven onder bedreiging van pistolen. Den heer Staal moest zijn handen achter zijn hoofd houden.

De heer Hirsch zeide dat hij geen jood was, wat zijn persoonsbewijs ook uitwees.

Een van de drie kerels die bij de burgemeester was, moest de commandant van de marechaussee halen.

Allen moeste gaan zitten, alleen de burgemeester bleef staan, één man in de keuken, een man in al de kamers gaan kijken of er nog meer volk was. Wanneer een van ons naar de W.C. moest, ging er iemand mee, de deur moest open blijven.

Toen begon de burgemeester met mij, "Waarom ik joden in mijn huis had."

"Dit is een legaal geval, vorig jaar Mei, heb ik dit huis aan hen verhuurd voor een jaar.""

"U wist toch dat dit joden waren, waarom hebt U ze toen niet weggejaagd?"

"Omdat mijn christenplicht mij dit verbod"

"O, bent U calvinist?"

“Ik probeer een christen te zijn en heb de verwachting dat God aan alle ellende van deze tijd een oplossing zal geven. Ik verwacht het van geen Engelsman of Duitser, van geen bolsjewist of nationaal socialist, maar alleen van God.

“Ja maar Adolf Hitler is de van God gezondene, en U moet de machten die over U gesteld zijn gehoorzamen.

“Ik ken alleen één afgezant en dat is Jezus Christus, wat ook de eenige Leider is , die er bestaat. Hij zal ons ook uit deze narigheid helpen. Bovendien moet men God meer gehoorzamen dan de mensen.”

Toen later op het politiebureau ons de boeien werden afgenomen hebben zij, moeder en mij, met grootste respect en voorkomendheid behandeld.

Later zal ik deze geschiedenis wel eens breedvoeriger vertellen, ik kan moeilijk alles schrijven

je moet de brief verbranden of wegdoen

In de kantlijn staat;

Wij zijn over de schrik heen en moeder ik zijn nu weer veilig thuis.

Wij gerechtvaardigd zijnde, zijn naar huis gegaan.